

***”Man får lite grann kräkas på sina
närmsta kollegor och sen får man bara gå
vidare”***

- En studie om implementering av Lgr 11

André Lundmark & Per Kjellgren

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete 144:2011

Lärarprogrammet

Seminariehandledare: John Hellström

Examinator: Jane Meckbach

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie var att kartlägga hur fyra stycken lärare i grundskolan inom ämnet idrott och hälsa hanterat övergången från Lpo 94 till Lgr 11. Följande är frågeställningarna:

- Hur har lärarna upplevt arbetet med implementeringen av Lgr 11?
- Vilka attityder har lärarna till den nya Läro- och kursplanen?
- I vilken mån tror lärarna att deras arbete kommer att förändras med Lgr 11?

Metod

Då syftet med arbetet var att kvalitativt undersöka en förändringsprocess i skolan och således användes en ändamålsenlig metod. Vi valde att utföra intervjuer med en öppet riktad struktur där antalet intervjuer var fyra stycken. Urvalet av idrottslärare från grundskolan var ett bekvämlighetsurval och vi valde medvetet lärare med olika lång erfarenhet inom yrket. Samtliga respondenter arbetar inom Stockholms län. Intervjuerna bearbetades och analyserades med utgångspunkt från ett antal förändringsfaktorer i ett teoretiskt ramverk.

Resultat

Lärarna har fått olika sorters adekvat hjälp och framhåller framförallt vikten av ett ämneskollegium som verktyg för deras arbete, vilket inkluderar förändringar. De som inte hade tillgång till ämneslag på skolan sökte substitut för det externt. Respondenterna är i samtliga fall ense om att strukturen blivit tydligare i läroplanen men oense vad gäller bedömning och tolkningsutrymme. De tre mest erfarna lärarna anser att läroplansbytet var efterfrågat och nödvändigt samt att det kan jämna ut skillnader mellan skolor då undervisningen inom idrott och hälsa strukturerats av det centrala innehållet. Alla lärare påpekar emellertid att problemet med att hinna se, prata och bedöma alla elever i tillräcklig utsträckning kvarligger även med Lgr 11. Samtliga framhåller att förändringen är pågående.

Slutsats

Möjligheten till kompetensutbyte med lärarkollegor i ämnet är av högsta prioritet för respondenterna vid förändring. Ämneslag är därför att föredra framför arbetslag då det behandlar ämnets detaljnivå samt att delaktighet ger motivation. Hanteringen av denna förändringsprocess har också underlättats av att lärarna känner att de fått rikligt med information om implementeringen. Sedan kan faktorer som anses viktiga vid förändring också gälla för förändringar i ämnet idrott och hälsa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning.....	1
1.1 Introduktion.....	1
1.2 Bakgrund.....	1
1.2.1 Lgr 80.....	1
1.2.2 Lpo 94.....	2
1.2.3 Lgr 11.....	2
1.2.3.1 Nya förutsättningar med Lgr 11.....	4
1.3 Forskningsläge.....	4
1.3.1 Lärares attityder till styrdokument.....	4
1.3.2 Läro- och kursplaners påverkan på ämnet idrott och hälsa.....	6
1.4 Teoretiskt ramverk.....	8
1.4.1 Förändringsfaktorer.....	8
1.5 Syfte och frågeställningar.....	9
2 Metod.....	9
2.1 Metodbeskrivning.....	9
2.2 Genomförande.....	10
2.3 Urval och avgränsning.....	12
2.4 Validitet.....	13
2.5 Reliabilitet.....	14
3 Resultat.....	15
3.1 Hur har lärarna upplevt arbetet med implementeringen av Lgr 11?.....	15
3.1.1 Implementeringsarbetet.....	15
3.1.2 Lärarnas åsikter om implementeringen.....	16
3.2 Vilka attityder har lärarna gentemot den nya läro- och kursplanen?.....	18
3.2.1 Attityder till innehållet.....	18
3.2.2 Attityder till bedömning.....	20
3.3 I vilken mån tror lärarna att arbetet kommer att förändras med Lgr 11?.....	21
3.3.1 Innehållets påverkan på framtiden.....	21
3.3.2 Bedömningens påverkan på framtiden.....	22
3.3.3 Kvarstående problem.....	23
3.4 Sammanfattning av tydliga resultat.....	24
3.4.1 Synonymt för respondenterna.....	24
3.4.2 De tre mest pålästa och rutinerade.....	24
3.4.3 I övrigt tydliga resultat.....	24
4 Diskussion.....	25
4.1 Slutord och vidare forskning.....	29
4.2 Reflektioner kring studien.....	29
5 Käll- och litteraturförteckning.....	31

Bilaga 1 – Käll- och litteratursökning

Bilaga 2 - Intervjumall

1 Inledning

1.1 Introduktion

Förändringar är konstanta fenomen i livet (Angelöw 1991, s. 9), och så även i grundskolan. Det är därför intressant att undersöka hur förändringsprocesser i skolan kan gå till och vilka faktorer som påverkar utfallet. En ny läroplan (Lgr 11) och ett nytt betygssystem har precis införts och påverkar hela skolorganisationen. Ambitionen är att undersöka hur förändringsprocessen hanterats och upplevts utifrån lärarnas perspektiv, eftersom organisationer bygger på de kunskaper som de anställda besitter (Angelöw 1991, s. 12).

För att göra studien mer specifik och applicerbar för lärarprofessionen för idrott och hälsa har vi valt att inrikta oss på implementeringsarbetet för lärare i ämnet och hur de hanterat förändringsprocessen. Eftersom läro- och kursplanen är ramfaktorer för lärare i skolan är det intressant att se om eller hur det påverkar det reella arbetet. Att få se bytet av styrdokument ur lärarnas synvinkel kan förbereda lärarstudenter på att hantera kommande förändringar och utvecklingsarbete inom yrket. De kan alltså finna intresse i den information som studien genererar, oavsett resultat.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Lgr 80

1980 kom en ny läroplan för grundskolan, vilken satte krav på lärarna i idrott och hälsa att skriva konkreta lokala kursplaner i ämnet med utgångspunkt från den nationella kursplanen. Kritiker hävdade att detta endast var spel för gallerierna. Arbetet med lokala kursplaner föll dock snabbt i glömska. Styrningen i skolan var tydlig, liksom förlagorna Lgr 62 och Lgr 69. Staten gav direktiv till hur lärarna skulle utöva sitt arbete med detaljerat ämnesinnehåll och arbetsformer. Under den här tiden hade skolan så kallade gymnastikinspektörer som sanktionshjälp, vilka följde och analyserade idrottslärarnas arbete. (Larsson 2004, s. 205)

En attitydförändring skedde under slutet på 1980- och början på 1990-talet (Richardsson 2004, s. 160). Den statliga skolan decentraliserades och blev kommunal, samt fick ett nytt målsystem som kortfattat beskriver ett antal huvudmoment istället för den tidigare

innehållstyrningen (Larsson, s. 205). En avsikt med decentraliseringen var att förlägga en större del av ansvaret på skolnivå, en annan var att stärka upp läraryrkets professionalisering. I och med detta ökade det lokala ansvaret som föll på skola och lärare. Strukturförändringen mötte dock stor misstänksamhet från Lärarnas Riksförbund (LR), som befarade att lärarens roll istället skulle bli mer inskränkt. (Hartmans 2005, s. 66)

1.2.2 Lpo 94

Det togs 1993 beslut om en ny läroplan och ett nytt betygssystem för att ytterligare stärka skolans kunskapsförmedling (Richardsson 2004, s. 160). Utformningen av läroplanen skilde sig från tidigare på så vis att den var mindre detaljerad och omfattade dryga 50 sidor i jämförelse med 166 sidor långa Lgr 80. Detta ses som ett direkt resultat av att utarbetning av lokala kursplaner blev obligatoriskt och att nationella detaljanvisningar inte längre fanns formulerade i läroplanen. (Hartman 2005, s. 68)

1994 fick Sverige återigen en socialdemokratisk regering. Kunskapsmässigt blev förändringen av synen på skolans kunskapsförmedling marginell (Richardson 2004, s. 160). Det politiska klimatet var ovanligt enhetligt vid tiden för dessa styrförändringar av skolan (Hartman 2005, s. 67). Dåvarande regering la stor vikt vid att integrera värdegrund på ett omfattande sätt, där bland annat mobbing var prioriterat (Richardson 2004, s. 160). Skolan gick ifrån den tidigare metoden att reformera med bakgrund av pedagogiska argument och erfarenheter, forskning och olika idéer från utbildningshistorien till att använda sig av marknadslogik. Krav på valfrihet resulterade i fler friskolor. Kritiken som riktades mot denna utveckling handlade om risken för ett ojämnt utbildningssystem. (Hartman 2005, s. 69 ff.)

1.2.3 Lgr 11

Ett nytt regeringsskifte skedde år 2006 och det blev återigen tal om en åtstramning av kraven och strukturen på den svenska skolan då både internationella som nationella utvärderingar pekade på en negativ kunskapsutveckling för svensk skola. I februari 2006 fick utbildningsdepartementet i uppdrag av stadsrådet Jan Björklund att tillsätta en utredning om skolans mål- och uppföljningssystem. Utredningen kom fram till att systemet för mål- och uppföljning behövde stärkas. (Utbildningsdepartementet 2007, s. 11 ff.) Kritiken mot dåvarande läroplanen handlade bl.a. om att läro- och kursplanernas mål var diffusa, oprecisa och ofta flöt ihop (Morawski 2010, s. 219). Det visade sig att lärarna som grupp haft problem

med arbetet vad gäller målsystem, då antalet mål att uppnå inte stod i relation till antalet undervisningstimmar i flertalet utav kursplanerna. I och med införandet av Lpo 94 utlovades ett kommentar- och referensmaterial som hjälp för att tolka läroplanerna. Det löftet infriades inte utan verkställdes mycket senare, vilket kritiserats i utredningsmaterialet. Enligt Utbildningsdepartementets resultat har skolan blivit än mer abstrakt i sitt utformande av kursplaner än vad originalversionen av Lpo 94 var. Det finns ingen dokumentation som stödjer att en sådan utveckling varit önskvärd från regeringens sida utan detta har skett på Skolverkets initiativ. Utredningen sammanfattas med att skolan bör förändras på samtliga nivåer. (Utbildningsdepartementet 2006, s. 11 ff.)

Utredningen om mål- och uppföljningssystem följdes av två stycken propositioner från regeringen. Den första kom i november 2008 och förespråkade en ny betygskala där regeringen ville att en sexgradig skala (A-F) skulle införas istället för den dåvarande fyrgradiga (MVG-IG). Detta med motiveringen att få en mer utförlig bild av kunskapen hos eleverna, tidigt kunna åtgärda brister och motivera dem till att få bättre resultat. Som ytterligare insats för bättre uppföljning av barnens kunskaper fanns förslaget om betyg från årskurs sex, vilket var två år tidigare än innan. Riksdagen beslutade om detta i februari 2009 och förslaget röstades igenom (Regeringen 2008a, s. 5 ff.). Införandet av betyg i årskurs 6 träder i kraft hösten 2012.

Den andra propositionen kom månaden efter, i december 2008, och gav förslag på nya läroplaner inom grundskolan. Förslaget handlade främst om att strukturera upp läroplaner och kursplaner. Läroplanerna skulle nu även innehålla kursplanerna istället för att dessa var uppdelade separat. Den samlade läroplanens första del skulle behandla övergripande och generella mål och riktlinjer, samt skolans värdegrund. Denna del var i princip likadan för alla skolformer. Den andra delen behandlar kursplanerna inom de olika skolformerna och skulle ange kunskaper i ämnet som undervisningen skulle sträva efter att uppnå. På så vis frångick man problemet och förvirringen med den dåvarande läroplanens ”mål att sträva mot” och kursplanernas ”mål att uppnå”. Kursplanernas struktur skulle vara i tre delar; Syfte, centralt innehåll och kunskapskrav. Även förslag om nationella mål och ämnesprov i årskurs 3,6 och 9 framhölls. (Regeringen 2008b, s. 8 ff.) Riksdagen röstade i mars 2009 igenom läroplanspropositionen med hopp om ett implementeringsarbete under läsåret 2010/11 och om ett införande hösten 2011.

1.2.3.1 Nya förutsättningar med Lgr 11

Den nya Läroplanen är samlad, vilket betyder att kursplanerna nu ingår i läroplanen. Regeringen sammanfattar läroplanen på följande vis: Färre mål, tydligare mål, centralt ämnesinnehåll och kunskapskrav i årskurs 3, 6 och 9 (Utbildningsdepartementet, 2010-10-11). I läroplanens första två av tre delar ingår värdegrund, uppdrag och övergripande mål, vilket dock tagits bort från kursplanerna för att förhindra dubbelskrivning. Kursplanerna innehåller endast det som skall bedömas. Läroplanen innehåller ett tydligare språk och centralt innehåll är en nyhet jämfört med Lpo 94 där innehållet var oregrerat. (Lärarnas Riksförbund, 2011-01-19)

Från kommentarmaterialet som Skolverket gett ut för den nya kursplanen i idrott och hälsa kan sammanfattas som följer: Kursplanen är i sin helhet lik tidigare upplaga. Det som förändrats är att de historiska, kulturella och miljörelaterade aspekterna tonats ner eftersom kursplanen inte skall innehålla värdegrund längre. De nya direktiven i det centrala innehållet gör kunskapsområdena i ämnet mer framträdande och vistelse i utemiljö betonas än mer i den nya upplagan. Vad gäller hälsoaspekten så har en mycket större vikt lagts på den fysiska hälsan då hela skolan gemensamt ansvarar för hälsa som helhet, även om mental och social hälsa finns kvar. Ytterligare en till förändring är att man tagit bort att elever ska utveckla sin kunskap i att leda aktiviteter. Detta eftersom det inte är unikt för ämnet. Istället ökar betonandet på färdigheter i att planera, genomföra och värdera fysisk aktivitet, vilket också ökar vikten av kunskap i hela planeringskedjan. (Skolverket 2011, s. 6)

1.3 Forskningsläge

I den kommande forskningspresentationen har vi valt att börja med en genomgång av mer generell karaktär av hur olika lärare i grundskolan värderar läroplaner och kursplaner, deras förtroende för skolpolitiker samt erfarenheter av förändringar. Därefter följer förändringar av ämnet idrott och hälsa, samt en mer specifik bild av hur just de lärarna hanterat tidigare läroplansbyten, exempelvis vad gäller deras inställning och delaktighet i förändring. Vi avslutar med ett teoretiskt ramverk för att ytterligare förankra arbetets vetenskapliga värde.

1.3.1 Lärares attityder till styrdokument

Sedan 1993 genomför Skolverket vart tredje år en attitydundersökning av bland annat lärare i hela grundskolan. Ett viktigt syfte med detta är att bidra till en fördjupad diskussion om

skolan. Vad gäller lärarnas förtroende för skola och politiker visar undersökningen att förtroendet är mindre ju längre bort verksamheten är från den tillfrågades vardag. Politiker på kommunnivå utgör dock ett undantag, då de tydligt har ett lågt förtroende inom lärarkåren. När det gäller förtroendet för Skolverket svarar fyra av tio lärare att de har ett mycket, alternativt ganska stort förtroende. I sin helhet har dock lärarnas förtroende för den svenska skolan, skolpolitikerna och skolmyndigheterna ökat något sedan frågorna först ställdes år 2000. (Skolverket 2010, s. 94 ff.) Gällande läroplanens betydelse är resultatet oförändrat sedan 1993, då nio av tio lärare tycker att läroplanen har en ganska eller mycket stor betydelse för deras arbete i skolan. Andelen grundskolelärare som anser att läroplanen har mycket stor betydelse uppmätts till 47 procent. På frågan om kursplanernas betydelse anger 85 procent av lärarna att kursplanerna har stor betydelse för deras arbete, samt hälften att de har mycket stor betydelse. Om en jämförelse görs mellan 2006 och 2009, har lärarna som anser att kursplanerna har mycket stor betydelse ökat från 28 till 46 procent. Dessutom säger nio av tio lärare i studien om *Lärares attityder* att betygskriterierna har mycket stor, alternativt stor betydelse för deras arbete. (Skolverket 2010, s. 94 ff.) Betygskriterierna är en av flera viktiga aspekter i kursplanen som berör lärarens arbete och har nyligen förändrats (se bakgrund).

I Skolverkets projekt *Lärarna i grundskolan* besöktes år 1998 fyra kommuner med vardera tre grundskolor. Där intervjuades 46 lärare och 12 skolledare. Detta utgör grunden till rapporten *Visionerna finns, men inte tiden - 46 lärare om nödvändiga och önskvärda villkor för utveckling och förändringsarbete i skolan* (2001, s. 1). I denna studie anser samtliga lärare att skolpolitikerna i deras kommun är för okunniga och har låg legitimitet. Detta stärker bilden av att politiker på lokalnivå inger lågt förtroende. Lärarna är dessutom överens om att statusen inom lärarkåren har sjunkit till väldigt låg. Framför allt menar de att detta beror på massmedias negativa bild av skolan, men även en låg intagningspoäng på lärarutbildningen och låga löner. Undersökningen visar vidare att lärares förmåga att förändras beror främst på deras personlighet. Dessutom spelar skolans kultur in, där det kan vara ett klimat som inte tillåter att lärare inte accepterar, eller går med på förändringar. Studien tar därtill upp att arbetsbördan har ökat för lärarna i och med införandet av arbetslag. Det är en formell grupp som satts samman för att utföra vissa uppgifter utifrån organisationens övergripande mål (Löwenborg & Gíslason 2003, s. 58). Denna större arbetsbörda kan i sig påverka skolornas förändringsprocesser, då lärare väljer att hantera förändring av arbetssätt på olika sätt. Flera lärare i studien berättar att de valt att acceptera en del förändringar, men att de avstått från andra. En majoritet av lärarna har en stor respekt för läro- och kursplanen samt värderar dem

högre än både kommunal skolplan och lokala arbetsplaner. Det visar sig dock att vissa lärare istället använder sig av ”gamla kursplaner”. (Skolverket 2001, s. 26 ff.)

Sammanfattningsvis ger studien *Lärarna i grundskolan* en bild av arbetsituationen som pekar på tidsbrist, ökad arbetsbelastning och trycket på att hela tiden behöva förändras. Framgångsreceptet verkar vara att lärarna gemensamt tolkat samt formulerat en förändring i det praktiska arbetet, vilket genererat i ett gemensamt språk (Skolverket 2001, s. 32 f.). I bägge Skolverkets studier påpekar lärarna värdet av läro- och kursplanen, men ändå visar det sig att flera inte följer dessa. Vidare är tidsbrist ett uppenbart problem och frågan är om även Lgr 11 kommer att präglas av det.

1.3.2 Läro- och kursplaners påverkan på ämnet idrott och hälsa

Undervisningen i skolans ämne idrott och hälsa förändras inte bara för att vi byter styrdokument. Det visade Lars Magnus Engström, professor i idrottspedagogik, år 1968 genom resultatet av en enkätundersökning till gymnastiklärare angående ämnets mål och innehåll i studien *Gymnastikundervisningen i årskurs 8*. Studien visade att ämnet gymnastik dominerades av gymnastik, bollspel, fysisk träning men även friidrott. (Engström 1969 se Sandahl 2004a, s. 51-61) En liknande undersökning 20 år senare genomförd av Yngve Carlsten fick fram att samma områden fortfarande dominerade undervisningen inom idrott och hälsa (Carlsten 1989 se Sandahl 2004a, s. 51-61.). Skolan hade då bytt läroplan från Lgr 62, via Lgr 69 och senare till Lgr 80. Undersökningen 1968 visade att lärarna inte följde läroplanen, vilket de inte heller gjorde 20 år senare. (Sandahl 2002:3, s.12 ff.) Senare visade en nationell utvärdering av grundskolan som genomfördes år 2003 samma mönster. För ämnet idrott och hälsa tar ämnesrapporten upp att det är ett undantag, snarare än typiskt, att lärarna är positivt inställda till förändringar i styrdokumentet (Eriksson, Gustavsson, Quennerstedt, Rudsberg, Öhman & Öijen 2003, s. 46). Skolledare i rapporten betonar att det viktigaste i grundskolans idrottsundervisning ”...är att ha roligt genom fysisk aktivitet” (Eriksson et al. 2003, s. 18). I slutet av rapporten diskuteras det hur ämnet kan utvecklas. I styrdokumentet finns ett antal utgångspunkter om exempelvis mat, motion och hälsa (Eriksson et al. 2003, s. 162). Rapporten säger dock att det idag inte framgår om sambanden med vad som sker i verkligheten är givna.

Uppföljning av tidigare styrdokumentsförändringar indikerar således att undervisningen inte förändrats. Björn Sandahl påpekar i studien *Ett ämne för vem?* att tidigare både läro- och

kursplaner uppenbarligen inte haft någon direkt påverkan vad avser genomförda aktiviteter under idrottslektionerna. Han menar dock att statsmakten har påverkat ramfaktorerna och då speciellt tidsdelningen. (Sandahl 2004a, s. 65 ff.) Vidare skriver Sandahl i två artiklar, (2002:3, s. 12 ff.; 2004b:4, s. 16 ff.) om hur de olika läroplansreformerna, från 1962-1994, generellt har påverkat idrottsämnet. Han framhåller hur ämnet utvecklats mot att allt mer likna ett teoretiskt ämne, samt att läroplanernas innehåll karaktäriseras av en allt ökande otydlighet. När Lpo 94 infördes reagerade lärarkåren med kraft. Det som ansågs oacceptabelt var att tidstilldelningen minskades och detta i kombination med att ämnet skulle breddas. Sandahl beskriver vidare i sina slutsatser hur tidstilldelningsfrågan var den dominerande debattfrågan, trots att det samtidigt inträffade stora innehållsförändringar. Detta visar vad som prioriterades av aktörerna. (Sandahl 2004b:4, s. 16 ff.)

En artikel i *Svensk Idrottsforskning*, skriven av Lundwall, Meckbach och Thedin Jakobsson (2002:3, s. 17 ff.), behandlar också den hur lärare i idrott och hälsa upplever att införandet av Lpo 94 påverkat deras arbetssituation. Denna studie visar att 48 procent av lärarna menar att det blivit en försämring sedan Lpo 94 kom. Det framgår dock inte om Lpo 94 är ensam faktor, eller om flera faktorer kan ha spelat in. Det står dock klart att flera lärare framhåller att förändringar i styrdokumentet sällan involverar lärarkåren, samt att resurser inte ges till de förändringar som krävs (Lundwall & Meckbach, 2004:4, s. 24 ff.). Dessutom påpekar Meckbach, (2004a:4, s. 27 ff.), att det tydligt framkommer att införandet av Lpo 94 resulterade i en målstyrd skola och att detta har skapat en förändringsprocess. För lärarna i idrott och hälsa innebar detta att de nu inte längre skulle arbeta ensamma, utan istället ingå i arbetslag. Då blir en ökad kommunikation med både kollegor, föräldrar och elever än viktigare (se teoretiskt ramverk).

I SIH-projektet (Skola – Idrott – Hälsa) år 2001, intervjuades 16 stycken lärare inom ämnet idrott och hälsa, varav hälften män, hälften kvinnor från 16 olika skolor i landet.

Utbildningsbakgrund samt antal år som idrottslärare varierade, och intervjuernas fokus handlade om ämnets mål och innehåll. Också denna studie visar att Lpo 94 innebar en förändring. En majoritet av lärarna, 12 stycken, påpekade att införandet av Lpo 94 hade förändrat ämnet. Oberoende av antal år i yrket svarade lika många män som kvinnor att ämnet hade ändrats. Dessa lärare, som framhöll förändringen, hade på sina respektive skolor arbetat fram lokala arbetsplaner. Därför menade lärarna att detta i sin tur resulterat i att de tvingats reflektera mer kring ämnesinnehåll och måluppfyllelse (Meckbach 2004b, s. 81 ff.). Utöver

detta var det endast tre av 16 intervjuade lärare i studien från SIH-projektet som relaterade sin undervisningsplanering till kursplanen för idrott och hälsa (Meckback 2004b, s. 81 ff.). Lärarna i idrott och hälsa är antagligen ensamma om tolkningsföreträde i ämnet (Sandahl 2004, s. 65 ff.).

1.4 Teoretiskt ramverk

Nedan tar vi upp väsentliga faktorer som kan påverka hur en förändring upplevs och hanteras. Med detta kan möjligheten att förstå vilka faktorer som påverkar lärarnas hantering av de nya styrdokumenterna öka.

1.4.1 Förändringsfaktorer

Två centrala faktorer för generering av en vilja till förändring är delaktighet och motivation (Angelöw 1991, s.14). Motivation utgör en viktig del eftersom personalen måste vara villiga till och förberedda på förändring. Delaktighet handlar om att göra alla som påverkas av förändringen till en del av proceduren. Exempelvis genom att påverka förändringstakten och eventuella åtgärder. Tillåts personalen inte vara aktivt engagerade från början leder det ofta till motstånd samt lågt engagemang (Angelöw 1991, s. 93). Vidare välkomnar människor förändringar som förväntas underlätta arbetsuppgifterna och därmed förbättrar deras egen situation. Självkänslan kan stärkas om förändringen ger personen möjlighet att bättre utnyttja sin kompetens (Angelöw 1991, s. 24). Därtill framhåller Angelöw att de anställdas erfarenheter samt kompetens är den viktigaste tillgången i det goda förändringsarbetet (Angelöw 1991, s. 9 ff.) .

Hur en individ värderar en förändring beror även på förmågan att tolka och uppfatta både de konsekvenser samt möjligheter som förändringen kan medföra. Om förändringen är självvald eller påtvingad som i vår studie, påverkar också reaktionerna. (Angelöw 1991, s. 9-20) Tyglighet är en annan viktig förutsättning för det goda förändringsarbetet. Är uppdraget för otydligt formulerat kan det medföra att personalen definierar sina egna arbetsuppgifter. Förändringar kan mötas med blandade reaktioner, exempelvis genom förhoppningen om positiva följder men därtill en viss oro. (Löwenborg & Gíslason 2003, s. 87 f.)

Individer både påverkar och påverkas av organisationens utformning. I takt med att omvärlden förändras, måste också organisationer förändras genom ett samspel i förhållande till samhället. (Angelöw 1991, s. 9 ff.) Staffan Hultgren (2008) behandlar även han att

omgivningen är en stark förändringsmarkör. Gruppen behöver individen likväl som individen behöver gruppen för att utveckla en organisation. Om en förändring ger individen positiva eller negativa känslor beror på både det egna bemötandet, samt bemötandet från andra. På arbetsplatsen kan ett dilemma vara att tankar om förändring försvårar en förändringsprocess. Omgivningen kan därför vara en begränsande faktor för den individuella utvecklingen, å andra sidan kan den stimulera förändringsprocesser. När det gäller motivation menar Hultgren att det ofta är en förutsättning för en förändring, men samtidigt ingen garanti för att handla. (Hultgren, 2008, s. 64-71). Detta kan relateras till Skolverkets studie *Lärarna i grundskolan* (2001, s. 26 ff., se i forskningsläge), där det visar sig att vissa lärare, trots en positiv inställning, inte anammat en förändring utan istället använder ”gamla kursplaner”.

En arbetslagorganisation minskar ensamarbetet, vilket ger idrottsläraren tillhörighet. Ett fungerande samarbete inom varje arbetslag är väsentligt för att höja kvaliteten på arbetet, samt för att kunna utforma den ”egna arbetsplanen”. Viktiga frågor att diskutera är exempelvis hur de övergripande målen ska tolkas. (Löwenborg & Gíslason 2003, s. 58 ff.) Viktiga faktorer i en förändringsprocess kan sammanfattas enligt följande: Delaktighet, motivation, erfarenheter och kompetens, självvald eller påtvingad, tydlighet, förändring av arbetsinnehåll, tidpunkt för förändringen, förtroende för de som verkställer förändringen, informationens omfattning (Angelöw 1991, s. 19 ff.), omgivningen, (Hultgren 2008, s. 64 ff.) samt tillhörighet (Löwenborg & Gíslason 2003, s. 58 ff.).

1.5 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie var att kartlägga hur fyra stycken lärare i grundskolan inom ämnet idrott och hälsa hanterat övergången från Lpo 94 till Lgr 11. Följande är frågeställningarna:

- Hur har lärarna upplevt arbetet med implementeringen av Lgr 11?
- Vilka attityder har lärarna till den nya Läro- och kursplanen?
- I vilken mån tror lärarna att deras arbete kommer att förändras med Lgr 11?

2 Metod

2.1 Metodbeskrivning

Vi har valt en öppet riktad intervju som metod för studien. Den typen av intervju är utformad så att vi har fokuserade frågeområden och intervjun styrs och avgränsas till det berörda ämnet av oss som intervjuar, men tillåter respondenten att sväva ut i egna reflektioner och tankar.

Samtalet styr vilka öppna följdfrågor vi använder oss av för att fördjupa vår förståelse i berörda områdena. Skulle dock intervjun skena iväg till icke relevanta samtalsområden avleds det av den som intervjuar. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 254) Denna frihet anser vi nödvändig eftersom vi är ute efter kvalitativa aspekter av lärarnas upplevelser och hantering kring bytet av styrdokument. Intervju ses som en lämplig metod då vår ambition är att tolka lärarnas personliga livssfär, inställning och erfarenheter (Jackobsen 1993, s.10). Vi hävdar att intervju är det adekvata valet utifrån vårt syfte då det förmodligen är den mest använda metoden inom kvalitativ forskning (Hassmén & Hassmén 2008, s. 107). Vi tycker oss behöva en metod som ger oss så rika och fylliga svar som möjligt samt större flexibilitet och följsamhet. För att erhålla fylliga svar bör intervjufrågorna följaktligen behandla konkreta erfarenheter (Johansson & Svedner 2010, s. 40). Detta ställer dock krav på oss som intervjuare då vi behöver vara beredda på och öppna för vad respondenterna väljer att delge. Av den anledningen ansåg vi att ett möte med vederbörande lärare gav möjlighet att avläsa kroppsspråk och ickeverbala signaler, exempelvis sinnesstämning. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 255) En konsekvens av det är vår medvetenhet om när följdfrågor bör ställas (Johansson & Svedner, 2010, s.34). Intervjun korrelerar vidare med det hermeneutiska vetenskapsperspektivet där begreppen förståelse, tolkning och livsvärld är frekvent använda. Vårt tillvägagångssätt innebär att vi har ett ideografiskt intresse. Vi är således bara intresserade av det enskilda och individuella hos dessa lärare inom ämnet idrott och hälsa som exempel på hur det *kan* vara och därför inte intresserade av generella mönster. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 74 ff.)

2.2 Genomförande

Intervjuerna vi använder kan sägas vara fenomenologiska. Det är en inriktning inom hermeneutiken som har för avsikt att beskriva avsedd livsvärld. Vår ambition är att söka subjektiva erfarenheter. Vidare har Steinar Kvaales olika intervjustudier hjälpt oss vid genomförandet av intervjuerna (Stensmo 2002, s. 119 ff.):

Tematisering: Före intervjuerna studerade och analyserade vi litteratur och forskning inom det berörda ämnet såväl som för den aktuella metoden. Detta för att vidga vår kunskapsbas och öka förståelsen och beredskapen för diverse aspekter som under intervjuernas gång skulle kunna komma på tal. Exempelvis textgranskades den nya läroplanen Lgr 11 och jämfördes med den äldre, Lpo 94. Vi undersökte sedan vilken form av intervjutyp som var lämpligast.

Planering: Vi funderade på vilka personer som skulle kunna ge oss den rikaste informationen och hur dessa skulle väljas ut. För att sedan kunna spela in och dokumentera intervjuerna använde vi oss av en Iphone4. Vi diskuterade validiteten och hur resultaten skulle komma att presenteras. Även tidsaspekten för genomförandet av datainsamlingen behandlades. När vi utformade intervjuguiden gjorde vi det utifrån vårt syfte och våra frågeställningar (Se bilaga 2). Öppna frågor formulerades för att på så vis framkalla subjektiva och nyanserade svar där respondenten ombads att ta ställning. Vi bestämde även att undvika ”varför-frågor” då sådana riskerar att sätta respondenten i försvarsställning (Johansson & Svedner 2010, s. 35).

Intervjuguiden användes inte som någon bestämd dagordning utan skulle fungera som en hjälp för oss att komma ihåg adekvata frågor. Således fanns ingen inbördes ordning för intervjufrågorna. Exempelfrågorna tematiserades utefter frågeställningarna som vi vill ha svar på.

Intervjun: När intervjuerna skulle genomföras bestämde vi träff på den plats som för respondenten var bekväm, i tre av fyra fall innebar det i vederbörandes skola. Vi såg till att det blev avskilt från störande moment och hemtrevligt med lite fika. Dock beaktade vi aspekten att det inte skulle vara ett vanligt jämlikt samtal (Hassmen & Hassmén 2008, s. 253). Vi gav en förklaring för vad vi ämnade undersöka till respondenten med förhoppningen om att få så genuina svar som möjligt (Johansson & Svedner 2010, s. 36). Av samma anledning delgav vi de etiska aspekterna kring intervjun. Dessa innebar att personerna skulle förbli anonyma och att deras information skulle behandlas konfidentiellt. Vid intervjutillfället var vi båda närvarande även om den ena av oss huvudsakligen höll i intervjun. Den som inte ledde intervjuerna antecknade och observerade. Dessa roller behölls under samtliga intervjuer. André intervjuade och Per antecknade och observerade. Dock var dessa rollfördelningar av dynamisk art. Eventuella tillägg eller korrigeringar var således legitimt för Per som observerade. För att hålla lärarna intresserade under hela intervjun försökte vi hålla tiden runt 45 minuter (Hassmen & Hassmén 2008, s. 253), utan att för den delen pressa fram svar. Aktiva val gjordes under intervjun när respondenten tenderade att sväva ut i, för studien, ovidkommande resonemang samt för att begränsa informationen till att inte bli allt för omfattande. Vi lät dock respondenten att sväva ut inom ramen för de tematiserade frågorna. Eftersom vi båda närvarade vid intervjuerna hjälptes vi åt att transkribera materialet. Detta för att minska risken för bortfall av viktiga ickeverbala detaljer (Hassmen & Hassmén 2008, s. 261).

Utskrift: Inspelningen överfördes till ordagrant skriftspråk. Pauser och hummanden noterades efter relevans. Även anteckningar om tolkningar av sinnesstämningar, tonlägen, relevanta icke verbala signaler och störande moment noterades. Detta för att exempelvis inte delge missvisande utlåtanden som exempelvis haft en tydlig ton av sarkasm.

Analysen: När all data hade samlats in påbörjades analysen. Detta enligt metoden *analytisk induktion* som är vanlig vid kvalitativa studier och innebär att arbetet sker linjärt (Hassmén & Hassmén 2008, s. 111). Vid analysen sållades initialt information som inte gick att härleda till studiens syfte bort. Intervjuutskrifterna lästes igenom upprepade gånger och återkommande teman söktes. Vi sorterade de relevanta svaren från intervjuerna under våra frågeställningar. Underrubriker skapades efter att svaren tolkats och tematiserats. Viktiga och beskrivande citat användes för att ordagrant återge tydliga exempel från intervjuerna, samt för att förtydliga innebörden i resultaten (Johansson & Svedner 2010, s. 82). Vi anser även att det ger mer liv och dynamik till texten. Johansson och Svedner tar upp att det vid bearbetning av intervjusvar finns tre huvudalternativ att välja mellan. Vi valde till stor del att följa metoden ”gruppering efter uppfattningar”, vilket innebär att det i huvudsak är uppfattningarna och inte individerna som analyseras och beskrivs i resultatet. Valet grundas av att de intervjuade kan uttrycka samtliga aktuella uppfattningar. Detta innebär också att mättnad av data kan nås efter ett fåtal intervjuer. (Johansson och Svedner 2010, s. 37 ff.) Svaren ställdes slutligen i relation till studiens teoretiska ramverk och tidigare forskning för att förstå hur förändringsprocessen hanterats av lärarna.

2.3 Urval och avgränsning

Vi bestämde att ett rimligt geografiskt område för studien var inom Stockholms län, där fyra olika skolor skulle medverka. Fyra stycken intervjuer skulle genomföras med en lärare i ämnet från vardera skolan. Kontakt med lärarna togs via personligen med hjälp av mail och telefon. Ett bekvämlighetsurval gjordes således. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 98)

Ett krav vi hade var att samtliga lärare skulle vara utbildade i det aktuella ämnet. Vi anser att detta ökade chansen för att lärarna skulle ha de adekvata kunskaperna i ämnet. Samtliga hade genomfört sin utbildning vid Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH). Av initialt sex tillfrågade lärare tackade två nej. Resultatet blev fyra lärare med en varierad erfarenhet inom yrket. Dessa tillgängliga lärare valdes då de tjänstgjort skiftande antal år, arbetat i olika miljöer och således representerar olika grupper av lärare i ämnet. Det tror vi kan ge en större

bredd av erfarenheter vilket vi anser positivt då det bidrar till ytterligare djup i studien. Vi har inte gjort något urval utifrån kön då det inte är intressant för vårt syfte. Av en tillfällighet föll det sig dock så att de medverkande respondenterna var två av vardera kön, där kvinnorna var de med längst erfarenhet. Nedan följer en kort beskrivning av våra respondenter.

1. Ambrosia – 41 år med 16 års erfarenhet av ämnet och har tre lärarkollegor på sin skola i Stockholms innerstad. Har årskurs 5-9.
2. Berra – 30 år med 1 års erfarenhet. Arbetar på en skola i en av Stockholms östra förorter. Har tre kollegor inom ämnet på skolan. Årskurs 7-9.
3. Cassandra – 52 år med 20 års erfarenhet från ämnet. Arbetar sedan 5 år ensam på skolan i en av Stockholms yttre kommuner. Har årskurs 1-5.
4. Didrik – 29 år och har arbetat i 5 år. Arbetat ensam sedan examen. Arbetar med årskurs f-5. Arbetar i en Stockholms nordligast belägna kommuner.

Namnen är fiktiva och i bokstavsordning.

2.4 Validitet

God validitet handlar om att studien verkligen mäter det som den avser att mäta (Hassmén & Hassmén 2008, s. 136). En orsak till att vi anser att validiteten är tillfredställande är att lärarnas svar grundar sig på deras personliga åsikter och erfarenheter. Dessutom är alla våra intervjupersoner utbildade lärare i ämnet idrott och hälsa vilket tillfredställer validiteten. De har således genomgått en utbildning för hur styrdokument ska tolkas och realiseras. Därtill kan valet av personer med olika erfarenheter öka chansen att få fram de viktigaste uppfattningarna (Johansson & Svedner 2010, s. 39).

Validitet i vår studie handlar om kvalitetskontroll under forskningsprocessens samtliga delar. Bland annat att vi har hållbara teoretiska förutsättningar och att den metod vi valt är adekvat och använd på ett korrekt sätt. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 137) Validiteten anser vi hög då vi under hela forskningsprocessen kritiskt granskat vårt egna tillvägagångssätt. Det skall dock tilläggas att den mänskliga faktorn kan påverka validiteten vid intervju, transkribering och analys. Sedan kan validiteten påverkas av hur ärliga respondenterna varit i intervjuerna. Vi tror att vi påverkat den aspekten positivt genom att ställat adekvata frågor och se till att respondenten känner förtroende.

2.5 Reliabilitet

I en kvalitativ studie betyder hög reliabilitet till exempel överensstämmelse mellan olika forskare och deras tolkningar av insamlad information från intervju. Våra resultat skulle kunna få ännu högre pålitlighet om fler oberoende aktörer gjort samma tolkningar och analyser av resultatet som vi. Då studien bygger på våra egna reflektioner och tolkningar vill vi påpeka att hög reliabilitet kan vara svår att uppnå. Dock har vår noggrannhet vid transkribering och analys av intervjuerna stärkt reliabiliteten. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 135 f.)

Samtliga intervjuer genomfördes på samma sätt med öppna frågor och på av lärarna vald plats. Detta stärker reliabiliteten då vi under samtliga intervjuer tagit samma roller, en intervjuade och en observerade. Intervjupersonerna fick frågan om det var något de inte förstått, ville lägga till eller förtydliga. Detta för att vi skulle undvika misstolkningar. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 258)

3 Resultat

3.1 Hur har lärarna upplevt arbetet med implementeringen av Lgr 11?

3.1.1 Implementeringsarbetet

Alla lärare har innan läsåret 2011/2012 på ett eller annat sätt tagit del av Lgr 11. Ambrosias skola var referensskola, vilket innebar att de fick tycka till om och kritisera läroplanen och dess kursplaner innan de infördes. Första gången hon kom i kontakt med den färdiga läroplanen var i juni 2011 efter skolavslutningen. Hon menar att Skolverkets material kom ut ganska sent. Berras skola avsatte fyra heldagar på våren 2011 för ämneslaget, vilket är en ämnesspecifik arbetsgrupp. Där fick de sätta sig in i den nya läroplanen och diskutera vilka stora skillnader och likheter med Lpo 94 som de kunde identifiera. De gånger personalmötena tog slut i förtid användes den tiden till att analysera Lgr 11. På Cassandras skola hade de också initialt börjat med implementeringen under våren 2011, även om hon främst tittat på den själv då hon arbetar ensam. Även på Didriks skola hade de under våren arbetat med Lgr 11, men då främst med de allmänna delarna (Del 1 och 2) och inte den ämnesspecifika (Del 3). Han var en så kallad ”nyckelperson”, vilket innebar att han och några andra lärare som representanter för skolan åkte iväg på en heldagskonferens för att träffa lärare från hela Sverige. Där fick de riktlinjer för användandet av och kunskap om läroplanen som de sedan skulle förmedla till den egna skolan.

Veckorna innan höstterminen 2011 har samtliga respondenter fått arbeta med att applicera den nya kursplanen på sin planering för undervisning och bedömning. Ingen av lärarna är dock klar utan alla påpekar att förändringsprocessen bara har börjat. Ambrosia har konferenstid för ämneslaget, en gång i veckan där den pågående förändringen har diskuterats och reflekterats. Detta kommer fortlöpa i takt med att mer material från Skolverket kommer ut. Hon säger att det på skolan är höga krav på att följa styrdokumentet. ”Våra böcker där nere är uppe nästan varje dag, vi går och tittar i dem och när vi ska göra ett nytt område måste vi skriva en Lpp och då måste man ju utgå från styrdokumentet. Våra böcker är redan nu ganska välanvända” (Lpp – Lokal pedagogisk arbetsplan). Berras skola har också arbetat med Lgr 11 och implementering i ämneslaget i idrott och hälsa. De har likt Ambrosias ämneslag en tid i veckan för möten där de under hösten varannan gång behandlat den nya kursplanen. Berra och hans kollegor har fått två dagar avsatt på elevernas höstlov för att fördjupa sig i Lgr 11. Dock menar Berra att han än så länge i det faktiska arbetet endast går efter Lpo 94. Då vare

sig Cassandra eller Didrik har lärarkollegor i ämnet på skolan har de inga ämneslag. Däremot händer det att Cassandra och de andra lärarna inom ämnet i kommunen träffas och utbyter erfarenheter. Denna typ av lösning tar även Didrik fasta på då han på eget initiativ har ordnat möten för lärare inom idrott och hälsa från kommunens skolor. Han diskuterar också med gamla kurskamrater från studietiden som han har kontakt med.

Både Cassandras och Didriks skola har tagit hjälp av externa aktörer. Cassandras skola har anlitat ett företag som bistår med ett dataprogram som skall underlätta i övergången till Lgr 11. Detta företag skickar ut personer som hjälper skolan att använda tjänsten så effektivt som möjligt. Cassandra tillägger att under hösten har skolan avsatt varenda studiedag till läroplansförändringen. Utöver det har hon fått extratid och påpekar att arbetet fortgår kontinuerligt. Didriks skola har å sin sida anlitat en person som varit inblandad i skrivandet av läroplanen och han ska fungera som bollplank för skolans personal. Synonymt för alla lärare vi intervjuat är att arbetslagen arbetat med läroplanens övergripande delar.

3.1.2 Lärarnas åsikter om implementeringen

Samtliga lärare vi intervjuat är tacksamma över att deras skolor har lagt in tillfällena under ordinarie arbetstid med syfte att förankra informationen som Lgr 11 förmedlar. De medger dock att de gärna skulle se en ännu större satsning då ”mycket vill ha mer”. Ambrosia menar att: ”Rom byggdes inte på en dag” och att alla på hennes skola är måna om utveckling, men att det tillåts ske successivt. Hon arbetar enligt tesen att behålla delar av det gamla samtidigt som hon väver in det nya allt eftersom. Ambrosia tycker inte att alla dagar är jättekul då undervisningen pågår parallellt med implementeringen av Lgr 11. Om hon fick bestämma själv så skulle hon vilja ha möjlighet till utbyte från andra skolor vad gäller deras tankar kring planering och bedömning. Hon skulle också vilja kontakta någon på Skolverket och fråga om hur de tänker kring vissa frågor, men att hon inte tagit sig den tiden än. Både hon och Berra påpekar att det är jättebra att skolan avsätter tid, men att det är främst när arbetet fortskridit ett tag som känslan för vad som gäller verkligen sitter. När det fortfarande är så pass teoretiskt är det svårt menar de. Vidare hävdar Berra att det i denna typ av förändring oundvikligen blir så att några lärare och elever får agera försökskaniner. När det gäller hans personliga arbete med att förankra läroplanen säger han att: ”Nu kollar man lite, läser igenom några gånger och diskuterar med kollegor och sådär, men det är lite svårt att ta till sig när man fortfarande jobbar med den gamla” .

Ambrosia och Berra är båda väldigt nöjda med att ha möjligheten att arbeta i ämneslag. Ambrosia säger bland annat: ”Jätteviktigt att det finns utrymme för pedagogiska diskussioner i ämneskollegiet, där man måste stöta och blöta lite grann.” Hon tillägger dock att de sällan hinner klart med sina diskussioner och därför efterlyser hon än mer tid i ämneslagen. Berra har likt Ambrosia en ämnesgrupp att tillgå och menar även han att det är av yttersta vikt att få möjlighet att diskutera och analysera ämnet idrott och hälsa. Alla lärare sitter utöver ämneslagen med i arbetslag som innefattar lärare från olika ämnen, antingen för samma årskurs eller i en uppdelning mellan praktiska/ estetiska och teoretiska ämnen.

Respondenterna menar att de inte får ut särskilt mycket av att diskutera sitt ämne på detaljnivå med icke insatta och för ämnet obehöriga kollegor. Exempelvis säger Ambrosia: ”Vi har suttit mycket i arbetslag också men när man sitter i arbetslag kommer man aldrig ner på de här pet-nivåerna.” Ambrosia anser att hon arbetar i medvind på sin skola: ”Alla är ju måna om utveckling och då dras man ju med”. Dock säger hon: ”fy farao” då hon berättar att hon drömt väldigt mycket den här hösten om lektioner och bedömning. En lösning för henne är: ”Man får lite grann kräkas på sina närmsta kollegor och sen får man bara gå vidare”. Berra säger att han är nöjd med den tiden som läggs ner för att sätta sig in i de nya styrdokumentet.

Cassandra, som till skillnad från Ambrosia och Berra är ensam lärare på skolan i idrott och hälsa, tycker däremot att de nya styrdokumentet tar mycket av hennes tid. Hon menar att tiden hon får lägga ned ”tas ju då ifrån allt annat, någon fortbildning, det kan man ju glömma under den här tiden”. Även Didrik tycker det tar lång tid att sätta sig in i det nya då han menar att ”det inte är optimalt att vara ensam idrottslärare utan någon att bolla med”. Både Cassandra och Didrik är tydliga med att det är en nackdel att vara själv i vardagliga arbetssituationer. De hävdar att risken för att bli insnöad och enkelspårig är överhängande. Didrik säger att han får testa sig fram under lektionerna för att hitta rätt då han upplever att det inte finns någon som kan komma med feedback i arbetskollegiet. Cassandra tror att det hade varit mycket lättare att komma igång med implementeringsarbetet av läroplanen om hon haft en kollega. Nu kan hon känna att hon ”står och stampar” utan att komma någonstans. Cassandra menar att det var mycket bättre att vara två lärare, även om det betydde att två lektioner pågick parallellt i idrottshallen och att utrymmet således var mindre. Vidare gör det faktum att Cassandra och Didriks arbetsrum ligger i anslutning till idrottshallen, vilka båda är fristående, att de blir isolerade gentemot resten av skolan. Att arbeta ensam och sitta på en avlägsen plats påverkar det sociala negativt och gör att de måste kämpa för att inte försummas i frågor som är ämnesspecifika. Didrik beskriver det som följande: ”Det gäller att stå på sig

och tala för sin sak, annars blir det lätt att, där borta där du sitter... Det blir ju rätt ensamt ändå”

Ambrosia och Didrik påpekade under sina intervjuer att kommentarmaterialet som Skolverket gett ut är ett bra stöd i framförallt planeringsarbetet då det finns konkreta exempel att tillgå. Cassandra, som är den enda av våra respondenter som varit med om ett tidigare byte av styrdokument (1994), säger att det är jättestor skillnad denna gång då skolan och Skolverket satsar mycket mer på att få ut den information som behövs. Det hindrar att allt implementeringsarbete faller på lärarna säger hon. Därtill skulle hon gärna se att en möjlighet för fortbildning i datakunskap fanns då hon känner sig osäker i hur hon skall använda sig av det externa programmet som köpts in och hur hon skall dokumentera sitt arbete.

3.2 Vilka attityder har lärarna gentemot den nya läro- och kursplanen?

Berra menar att kursplanen är ett ”jätte viktigt underlag att falla tillbaka på” om han skulle bli anklagad för att inte göra sitt jobb. Han påpekar även vikten av att ha något att utgå ifrån vid planering av lektionerna. Även Didrik framhåller kursplanens betydelse för att ”hålla sig på rätt spår” då planeringsarbetet är relativt fritt. Cassandra påtalar att det var en nödvändig förändring och att ingen lärare på skolan varit negativ till förändringen. Berra tycker inte att det verkar vara några ”jättestora skillnader”. Inte heller Didrik tycker att förändringen var så stor. Ambrosia, Cassandra och Didrik tror att förändringen nog var viktigare för andra skolor då de sedan tidigare arbetat mer strukturerat än Lpo 94. Cassandra säger: ”Jag tycker jag har ganska bra koll om man då tittar på de här övergripande målen”. Cassandra säger dock att hon blir frustrerad över att alla nu förväntar sig att hon skall kunna hantera en dator, då den nya kursplanen kräver mycket mera dokumentation. Hon säger att hon skulle behöva gå en kurs i datateknik.

3.2.1 Attityder till innehållet

Lärarnas attityder till kursplanens innehåll skiljer sig en hel del, dock tycker alla lärare att den blivit tydligare och har bättre struktur. Ambrosia framhåller det centrala innehållet: ”Man har ju strukturerat mycket mer vad man förväntas att vi lärare ska göra och det är ju positivt”.

Berra tycker det är svårt att svara då han knappt har någon erfarenhet eftersom han fortfarande använder Lpo 94. Av det han sett så tycker han inte att det är så stora skillnader på

innehållet. Cassandra tycker precis som Ambrosia att det centrala innehållet är väldigt bra och att denna läroplan ”verkar mycket mer förberedd”. Hon påpekar även att hon har ganska bra koll på de övergripande målen men att det skulle kunna vara ”ännu striktare”. Hon säger att hon tidigare arbetat efter kursplanen från Lgr 80 (Se bakgrund 1.2.1) som ingick i hennes utbildning: ”Vissa moment i den gamla läroplanen har man ju inte ens tagit till sig riktigt, för att den är så flummig”. Hon menar att det nya centrala innehållet kan leda till att elever som byter skola inte riskerar att missa vissa moment. Även Ambrosia och Didrik tror att det centrala innehållet i de nya kursplanerna kan komma att jämna ut skillnaderna mellan olika skolor. Dock menar Cassandra att: ”Det är jättebra att ha alla de här kraven, men då måste vi också få resurser att ta hand om ungarna som inte kan”.

Skilda åsikter präglar lärarnas syn på tolkningsutrymmet för innehåll och bedömning. Ambrosia menar att det centrala innehållet är väldigt tydligt samt gör att utrymmet för fria tolkningar försvinner, vilket hon tycker är både bra och dåligt. Berra menar däremot att de fler betygsstegen är luddiga och kommer leda till större tolkningsutrymme. Cassandra säger att det fortfarande är upp till läraren att tolka och avgöra hur kunskapen förmedlas. Även Didrik tycker att tolkningsutrymmet fortfarande är stort vilket kommer leda till att bedömningen blir svår att göra korrekt.

Ambrosia tycker även att simningen fått stor uppmärksamhet och speciellt i kommentarmaterialet för årskurs 9 där det står om de fyra simsätten. Hon menar: ”När lär man ut fjärlssim på grundskolan?”. Hon tycker att det är för komplicerat. Ambrosia nämner även orientering som ett problem då det momentet fått en egen rubrik i kursplanen. Hon menar att tidigare kunde hon baka in orientering i delen om rörelseförmåga, men att det nu inte längre går. Orienteringen ska bedömas för sig och därför måste du få A i orientering för att få A i terminsbetyg då alla separata moment måste uppfyllas till A-nivån. Den problematiken menar hon oroar både henne och eleverna, eftersom orienteringen nu blir så fundamental. Hon säger bland annat: ”Är orientering så mycket viktigare än alla andra idrotter?”.

Ambrosia säger vidare att det i den nya kursplanen inte finns formulerat någonstans att elever ska ”planera och genomföra lektion”. Hon menar att det finns en poäng i att elever leder andra. Både en ”fostrande bit” och att de lär känna varandra bättre. Dock ser hon en positiv aspekt med att ledarskap inte står med i kursplanen längre. Hon behöver inte ”rodde” så

mycket med när alla elever ska leda sina respektive lektioner. Berra lyfter ett för honom återkommande problem: ”Sen så tycker jag som vanligt att man försummar boll- målspele, nätspele. Det nämns inte så mycket. För de ska ju komma, att det kommer per automatik säger de ju”. Han menar att om det inte står med i kursplanen kan lärare välja att inte använda bollspele alls, vilket han inte tycker är bra då exempelvis fotboll är vår största sport och ett sorts kulturarv. Cassandra tillägger också att: ”Den motoriska biten hade lite låg profil i den nya läroplanen”. Hon menar att grundmotoriken är en viktig bas för elevernas vidare utveckling.

Berra säger att samarbete inte står med ordagrant i Lgr 11:s kursplan för idrott och hälsa och menar att det i ämnet ibland har varit alltför stort fokus på att individen inte ska vara så självisk: ”Att man väldigt mycket ska pusha och hjälpa de andra. Det är bra, det är jättebra, samtidigt hans eller hennes kunskaper får inte förringas”. Han jämför med sitt andraämne engelska där elever som är duktiga individuellt och har höga betyg inte berörs av kommentarer som: ”A men du hjälper ju inte din bänkkamrat”. Han säger att samarbete behövs i ett praktiskt ämne som idrott och hälsa men att det tar för stort fokus från det individuella. Även Cassandra berör att samarbete nu inte står med. Hon menar dock att om en elev inte kan samarbeta är det ”så mycket annat som påverkas” vilket kan leda till att en elev ”inte lyckas i idrottsämnet”. Hon säger: ”Jag skulle vilja ha det som ett moment att lägga till just för idrottsämnet”. Hon tar också upp ett uttalande som påverkat henne, som hon minns ifrån tiden då hon utförde sin utbildning på Gymnastik- och idrottshögskolan. Hennes bollspelelärare Björn Bolling sade: ”Idrotten är inte ett självändamål, utan det är ett sätt att fostra goda medborgare”. Hon menar att idrott och hälsa handlar om att lära eleverna ”etik och moral” och att eleverna klarar sig utan att kunna samarbeta i alla ämnen utom idrott och hälsa. Hon säger att samarbete var ”mer tillåtande” i Lpo 94:s kursplan.

3.2.2 Attityder till bedömning

Ambrosia är nöjd med att få fler betygsteg, då hon tycker att det gick inflation i MVG :”Det är lättare att få MVG nu än kanske för tio år sen”. Berra däremot tycker att det blir krångligt med fem godkända betygsteg istället för tre, vilket han tror gör att ett A är svårare att få än MVG. Han menar att så inte borde vara fallet. Det blir enligt Berra svårare att få högt betyg eftersom det är två betygsteg extra att ta hänsyn till. Han säger dessutom att det skulle behövas en form av provotid: ”Jag tror säkert att det kan bli orättvisa bedömningar och så märker man att det kanske inte var så här jag skulle bedöma det, så att men vad ska man

göra?”. Didrik som nästa år skall sätta betyg på årskurs 6 vänder sig i viss mån emot införandet av tidigare betyg då han hellre sett ett större fokus på individens behov än en jakt på höga betyg.

Cassandras åsikter kring bedömning handlar om att det är positivt för henne och eleverna att det nu finns en kunskapsavstämning i årskurs 6. Didrik känner sig konfunderad över bedömningsbegreppen som bland annat ”Väl” och ”Relativt väl”. Han tycker det är luddigt och menar att det går emot strävan efter att undvika magkänslan som betygsgrundande faktor. Han vill ha en definiering av begreppen så att ord som ”relativt” står i relation med något konkret. Även Cassandra delar till viss del hans uppfattning, även om hon mest undrar över begreppen som gäller en elevs utveckling. Hur bedöms en elev som är jätteduktig men inte utvecklas jämfört med en elev som varit mindre bra men har en brant stigande utvecklingskurva?

3.3 I vilken mån tror lärarna att arbetet kommer att förändras med Lgr 11?

Ambrosia liknade kursplanen vid en pappersprodukt som kan vara svår att förstå sig på och hantera: ”Det är först när det berör som jag är benägna att ta tag i det hela”. Hon påpekar att hon inte hunnit reflektera så mycket då de är mitt upp i förändringen. Berra tycker att: Det är så svårt att säga rent teoretiskt bara” ...”Man måste varva det teoretiska med det praktiska för att verkligen, för att få erfarenhet”. Som tidigare nämnts berättar han att de ska arbeta med de nya styrdokumenterna på höstlovet samt att han endast arbetar med Lpo 94 för tillfället: ”Nej jag jobbar bara med Lpo 94 faktiskt, just nu gör jag det. Jag tycker man har fullt upp, fullt upp som det är. Det är svårt att ta till sig det nya”. Cassandra säger att hon innan läroplansförändringen arbetade enligt Lgr 80, vilken hon lärde sig när hon tog examen men att Lgr 11 kommer påverka hennes arbete. Till skillnad från övriga menar Didrik att han redan börjat se skillnader i sitt arbete, exempelvis i bedömningen.

3.3.1 Innehållets påverkan på framtiden

Ambrosia menar att kursplanens innehåll i Lgr 11 är likt det i Lpo 94. Även Didrik tycker att det nya centrala innehållet inte skiljer sig så mycket jämfört med tidigare strävans- och uppnåendemål. Ambrosia säger också att hennes skola redan arbetar väldigt strukturerat. Hon menar att det inte blir några jätteförändringar, samt att de inte behövt lägga till något nytt

område: ”Det vi gör, det finns i Lgr 11”: Fördelen Ambrosia ser med det nya innehållet är att: ”Som idrottslärare kan det leda till att man lyfter ämnet och kan bidra med mer undervisning. Att inte eleverna bara tror att det är ett ämne man kan komma till och lajja lite boll”.

Cassandra tycker inte heller att hon behöver ändra så mycket i sin undervisning för att det ska stämma med Lgr 11. Däremot menar hon att det centrala innehållet blir viktigt, vilket kommer göra att hon blir mer strukturerad och har med sig målen på lektioner på ett bättre sätt än tidigare. Cassandra tillägger att hon inte behöver skriva lokala kursplaner längre, men att de ersatts med matriser eller Lpp. Cassandra menar att det är så pass nytt så att hon inte vet hur det kommer påverka innehållet i lektionerna. Däremot menar hon, som tidigare sagts, att hon har kvar samma resurser när hon ges order om nya krav kommer det vara svårt att verkställa dessa. Alla lärare utom Berra anser att det blir än viktigare att ha koll på vad som ska göras så att eleverna förstår syftet med olika aktiviteter. För Berra är det svårt att sja om framtiden då han, som tidigare nämnt, ännu inte satt sig in tillräckligt i Lgr 11.

3.3.2 Bedömningens påverkan på framtiden

Ambrosia tycker inte att bedömningen av eleverna kommer innebära någon större skillnad. Att det blir betygsättning från årskurs 6 spelar henne ingen roll: ”Det ligger bara i linje med det vi gör redan”. Dock menar hon att kunskapskraven inte går att omformulera på samma sätt som tidigare. Nu skall det vara ordagrant vad som står vilket inte ger henne samma frihet. Inget utrymme för fria tolkningar finns, på både gott och ont menar hon, utan det är väldigt tydligt vad som står. I bedömningen av eleverna menar hon således att känslan inte fungerar längre. Cassandra tycker däremot att tolkningsutrymmet är stort och menar till skillnad från Ambrosia att lärare fortfarande har friheten att själv välja på vilket sätt de förmedlar kunskapen. Likt Cassandra framhåller Didrik att tolkningsutrymmet fortfarande är stort vilket innebär att bedömningen kommer att bli svår för honom. Han nämner bedömning av rörelseförmågan som en svårighet då han i likhet med Ambrosia menar att: *”Det är svårt att bedöma utan att använda sin personliga magkänsla”*. Han menar att de nya styrdokumentet vill komma ifrån detta och att han måste försöka applicera det på sitt kommande arbete. Dock tror han att det i idrott och hälsa kommer bli svårt, då det inte är ett teoretiskt ämne där en mall finns för jämförelse.

Ambrosia och Berra berörs inte av förändringen med att sätta betyg alternativt skriva omdömen för första gången. Cassandra däremot funderar kring avstämningen av kunskaper som sker i årskurs 6. Det gör att hon måste dokumentera och genomföra alla centrala moment

i årskurserna 1-5 korrekt, så att läraren som får eleverna i årskurs 6 kan göra en rättvis bedömning av deras kunskaper utan att själv behöva testa alla färdigheter. Hon säger dock att hon till viss mån tycker sig sakna förutsättningarna för att genomföra förändringen. Berra tycker att den största förändringen är det nya betygssystemet, att det blir väldigt konkret med fem steg istället för tre. Han är inte säker på hur arbetet med bedömningen kan komma att förändras. Didrik å andra sidan står nu inför att sätta betyg för första gången på eleverna i årskurs 6. Han menar precis som Cassandra att detta kommer innebära mera fokus på skriftliga omdömen. Dessutom påpekar han att det även är viktigt för elevernas skull så att de förstår syftet med aktiviteten och vad de behöver göra för att nå nästa steg i utvecklingen. Didrik tror också att han kommer att få lägga större fokus på bedömningen redan i planeringen.

Ambrosia säger att i och med att hälsa lades till så blev kursplanen bredare och hon tror att flera kvaliteter kan räknas med vid betygsättning. Orienteringen är som tidigare nämnt en aspekt Ambrosia framhåller som intressant då den nu får mycket större plats i kursplanen. Hon kommer därför behöva ägna den mer tid i undervisningen för att möjliggöra för alla elever att få betyget A. ”För ska man tolka det här så ska alla bitar uppnås för att få betyget A”. Hon menar vidare att det blir likadant i dansen där de elever som inte kan röra sig till exempelvis takt och sammanhang är borta från A. Hon säger att betyget A innebär en kvalitetssäkring: ”Det snyter man inte ut genom näsan bara”.

3.3.3 Kvarstående problem

Alla lärare påpekar att problemet med att hinna se, prata och bedöma alla elever i tillräcklig utsträckning kvarligger även med Lgr 11. Ambrosia säger att det blir svårt att hinna mäta allting och att: ”Det blir tufft att hinna samtala med alla elever hur de känner”. Berra uttrycker sig så här gällande kriterierna i kursplanen: ”Det blir svårt att få med allting”. Han menar att tiden inte räcker till. Cassandra tycker att det blir en väldig massa merarbete med dokumentation, vilket hon i dagsläget inte är så duktig på men hoppas få hjälp av andra lärare med. Hon säger: ”Däremot så har jag inte riktigt koll på hur jag ska lägga upp det riktigt ännu för att checka av alla, hinna se att alla kan alla de här sakerna”. Didrik säger som Cassandra att det blir merarbete samt att: ”Det är fortfarande svårt att se alla och dokumentera”.

3.4 Sammanfattning av tydliga resultat

3.4.1 Synonymt för respondenterna

Förändringen är pågående men lärarna uttrycker tacksamhet för att skolorna lägger ner mycket tid på implementering av läroplanen. Det framgår att ämneslag och tillgång till kollegor inom ämnet är av stor prioritet. Strukturen i Lgr 11 är tydligare än i Lpo 94 och bedömning är ett väldigt engagerande och återkommande område när innehållet diskuteras. Dock kvarstår problemet vad avser att hinna se, prata och bedöma alla elever i tillräcklig utsträckning även med Lgr 11.

3.4.2 De tre mest pålästa och rutinerade

De menar att samarbete alternativt ledarskap försummas i Lgr 11. Att läroplansbytet var nödvändigt framgår tydligt. Det blir i och med den stramare strukturen viktigare att hålla koll på innehållet i lektionerna för såväl elevers som lärares skull.

3.4.3 I övrigt tydliga resultat

Ambrosia och Didrik påpekar att det i de nya riktlinjerna indirekt står att ”magkänslan” inte får styra bedömningen. Cassandra och Didrik menar att bedömningen försvåras av otydliga begrepp som exempelvis ”relativt väl”. Även Berra är konfunderad över bedömningsarbetet. Cassandra som är den enda med erfarenheter från ett läroplansbyte tycker att det är en helt annan satsning på att få ut adekvat information jämfört med förra läroplansbytet.

4 Diskussion

Syftet med denna studie var att kartlägga hur fyra stycken lärare i grundskolan inom ämnet idrott och hälsa hanterat övergången från Lpo 94 till Lgr 11. Följande är frågeställningarna:

- Hur har lärarna upplevt arbetet med implementeringen av Lgr 11?
- Vilka attityder har lärarna till den nya Läro- och kursplanen?
- I vilken mån tror lärarna att deras arbete kommer att förändras med Lgr 11?

Vi har sett att Ambrosia, Cassandra och Didrik vilka hävdade sig vara pålästa på Lgr 11 också var de som tyckte mest under intervjuerna. Berra däremot tyckte ofta radikalt eller avvikande från de övriga och vi tror att det grundar sig i okunskap om vad som faktiskt står i Lgr 11. Han diskuterar främst betyg och bedömning, vilket tratten för läraryrket visserligen mynnar ut till, men har inte mycket att tillägga och därför faller han ofta bort i resultatredovisningen. De som varit mer pålästa diskuterar mer konkreta exempel och detaljer. Didrik som vi upplevt varit mest påläst har redan sett skillnader i sitt praktiska arbete. Att Berra själv anser sig vara dåligt påläst och ofta tycker avvikande gör att vi värderar de andra lärarnas åsikter högre för studiens slutsatser och helhet. Detta eftersom vi har ett kvalitativt syfte med studien, vilket förutsätter djup i respondenternas erfarenheter.

Att tiden inte räcker till har varit ett återkommande problem i läraryrket, vilket exempelvis Skolverkets studie *Lärarna i grundskolan* pekar på. En slutsats är att implementering av styrdokument tar mycket tid och att lärare bör ges stort utrymme för både diskussion och reflektion. Bosse Angelöw (1991) säger som bekant att riklig information och tydlighet är av yttersta vikt. I relation till det säger Cassandra, med erfarenhet från en tidigare läroplansförändring, att satsningen nu är mycket större. Därtill framhåller Ambrosia och Didrik att Skolverkets kommentarmaterial angående bedömning, planering och utvärdering har varit en stor hjälp för att konkretisera Lgr 11. Riklig information tycks således ha erhållits och respondenterna verkar överlag vara nöjda med den tydlighet som gäller för förändringen. För oss som blivande lärare känns det för övrigt skönt att allt inte handlar om nedskärningar och besparingar vad gäller skolan, utan att adekvat information och hjälp finns att få.

Staffan Hultgren (2008) lyfter omgivningen som en förändringsmarkör och Lars Löwenborg och Björn Gíslason (2003) talar om arbetslagets betydelse för tillhörigheten. I vår studie blir gruppens betydelse tydlig då Didrik och Cassandra som arbetar ensamma i ämnet inte är nöjda med sin situation och anser sig löpa större risk att bli förbisedda i ämnesspecifika

frågor. En slutsats kring detta är att ämneslagsarbete är av yttersta vikt för lärarnas kompetensutbyte i arbetet, då arbetslaget lämnar de ämnesspecifika frågorna olösta. *Lärarna i Grundskolan* (2001) säger att det blivit en ökad arbetsbörda i och med arbetslag, men alla respondenter tycks vara överens om att delaktighet i arbetsgrupper i allmänhet och ämnesgrupper i synnerhet är mer värt än ensamarbete även om det ökar arbetsbördan. Samma studie visar att denna typ av samverkan genererar i ett gemensamt språk. Samtliga i vår studie har ju antingen varit med i ett ämneslag på skolan eller konstruerat ett externt. Angelöw visar på vikten av bland annat delaktighet och kompetens i en förändring. Denna studie indikerar att ämneslag bör prioriteras före arbetslag då det tycks vara den mest utvecklande miljön för våra respondenter samt att det utöver delaktighet kan ge en känsla av tillhörighet. Att det finns andra lärare i idrott och hälsa att dela kompetens och identifiera sig med, på eller utanför skolan, istället för att ty sig till exempelvis lärare i hemkunskap. Cassandra som nu arbetar ensam jämförde med erfarenheten från när hon hade en ämneskollega och påpekade hur arbetet då underlättades. Dessa resultat går att härleda till *Lärarna i grundskolan* (2001) där framgångsreceptet innebar att lärare tillsammans formulerat förändringar i arbetet. Arbetslagsarbete tycks dock vara viktigt för exempelvis det sociala samspelet och förståelsen mellan lärare och ämnen samt för arbetsmoralen på skolorna. Vår tolkning är att många moment finns representerade oavsett ämne, typ av pedagogik och metodik och att lärarna därmed kan ha nytta av arbetslag. Sedan är det positivt för denna förändringsprocess att ingen lärare visade motstånd till förändringen, vilket kan vara en effekt av att de fått vara delaktiga. En slutsats vi kan dra är att delaktigheten i, och därför motivationen till, förändringen hos lärarna varit hög.

Vår studie visar i kontrast till SIH-projektets resultat men i likhet med Skolverkets attitydundersökningar, att kursplanen är viktig för arbetet i ämnet. Denna förändring är påtvingad men tvånget verkar inte utgöra en bromskloss för processen. Vi har kommit fram till denna konklusion då nya styrdokument var önskade av våra tre mest rutinerade lärare. Likt Angelöw tror vi att respondenternas önskan om förändring, alltså att tidpunkten är rätt, ökar motivation till att anamma det som sker. I motsats till Sandahls tidigare forskning antyder detta byte av läroplan att det ändrade innehållet faktiskt kan utgöra en verklig skillnad. På senare år visar Skolverkets undersökningar att läroplanernas betydelse ökat. Våra lärares positiva attityder kan vara en antydning på detta. Vi spekulerar kring om respondenternas upplevda missnöje med Lpo 94 kan ha tydliggjort för dem hur grundläggande det är med

strukturerade styrdokument. Respekten för styrdokumentet ser vi som ett måste för att jämna ut skillnader mellan skolor och dess undervisning.

Den nationella utvärderingen från 2003 visade att det är ett undantag att lärare inom idrott och hälsa är positivt inställda till förändringar i styrdokumentet. I motsats till det resultatet visar respondenterna en tillförsikt vad gäller Lgr 11. Sedan anser de tre pålästa lärarna i vår studie att förändringen var nödvändig och uppger samtidigt att de arbetat mer likt Lgr 11, kontra Lpo 94, sen en tid tillbaka. Åsikten att de tre lärarna tror att förändringen var viktigare för andra skolor är värd en reflektion. Eftersom de själva inte arbetat helt enligt Lpo 94 den senaste tiden borde förändringen även vara en nödvändighet för dessa lärare. Varför ska ett styrdokument behållas som lärarna inte vill använda? Det blir motsägelsefullt att de hävdar att styrdokument är viktiga, men redan innan Lgr 11 introducerades gått ifrån Lpo 94. Det är snarare mer som att de vill ha något som bekräftar deras arbete än att ha något som styr deras arbete.

Av lärarna i vår studie är de tre pålästa lärarna inte nöjda med att momentet ledarskap alternativt samarbete har försumrats. Från regeringen sida var motiveringen till att ta bort ledarskap att det inte är unikt för ämnet. Lärarnas åsikter ligger inte helt i linje med det, utan skiljer sig en del. Att ledarskap inte skall vara unikt för ämnet för idrott och hälsa håller vi med om, samt att samarbete bör ges ett visst utrymme inom ämnet så att bredden av aktiviteter finns kvar. Dock bör en samtidig hänsyn tas till individen för att möjliggöra en individuell utveckling för samtliga elever. Vi menar att det finns moment i exempelvis lagsporter där samarbete och ledarskap är fundamentalt och bör därför också, i symbios med individuella kunskapskrav, få utrymme i betygsriterierna. Dessa negativa uppfattningar gällande arbetsinnehållet är i för små proportioner för att påverka lärarnas i stort positiva bild av implementeringen. I större omfattning hade det kunnat påverka motivationen negativt.

Lärarna i grundskolan (2001) visar att lärarna har respekt för styrdokumentet, även om alla inte arbetat efter de senast reviderade. Även i vår studie framkom det att Cassandra tidigare inte helt arbetat efter Lpo 94. Införandet av Lgr 11 kan komma att förändra detta då hon själv tror det med motiveringen att denna läroplan är mycket tydligare och inte alls lika luddig som den tidigare, vilket också var ett av regeringens mål. Det centrala innehållet styr nu till stor del vad som skall finnas med i undervisningen och att det borde hindra ”enkelspåriga” lärare från att bara förmedla sina favoritmoment. Ambrosia, Cassandra och Didrik tror att

lärarprofessionen för ämnet idrott och hälsa kan få sig en statusökning då strukturen på arbetsinnehållet tydliggjorts för såväl lärare som elever. För idrottslärarprofessionens relevans är det positivt då skolverkets projekt *Lärarna i grundskolan* (2001) visat att yrkets status sjunkit till mycket låg.

Lundwall, Meckbach och Thedin-Jakobssons artikel i *Svensk idrottsforskning* från år 2002 säger att nästan hälften av lärarna tycker att det blev en försämring av arbetsituationen i och med Lpo 94. Då regeringen menar att Lgr 11 med sin tydlighet mer liknar Lgr 80 än Lpo 94 så är en slutsats att bytet kan påverka lärarnas framtida arbetsituation positivt. Samtliga respondenter säger att Lgr 11 har ett mer strukturerat innehåll än Lpo 94. Det verkar således göra det enklare att följa direktiven och minskar risken att styrdokumenterna upplevs otydliga. Detta har Morawski (2010) tidigare nämnt som ett problem med Lpo 94. Lärarna har vidare tolkat möjligheterna och konsekvenserna som förändringen innebär på olika sätt. Att de positiva värderingarna är övervägande råder det dock ingen tvekan om. Emellertid menar Berra, Cassandra och Didrik att tolkningsutrymmet för bedömning och kunskapsförmedling är fortsatt stort och att det kan vara frustrerande, även om det inte utgör ett fundamentalt problem för lärarna. Ambrosia hävdar dock att tolkningsutrymmet är borta med Lgr 11, men vi menar att det också kan vara en produkt av hennes skolas filosofi om strikta ramar. Vår slutsats är att det är viktigt med ett stort tolkningsföreträde som en del av professionen då både statusen för yrket och behovet av lärare i ämnet idrott och hälsa skulle riskera att minskas än mer vid ytterligare åtstramning av styrdokumenterna. Tolkingsutrymmets svårighet kan ses som en utvecklingsmöjlighet och ett förtroende istället för ett hinder.

Regeringens motiv med den sexgradiga betygsskalan är att ge en mer utförlig bild av elevernas kunskaper. För de lärare i vår studie som arbetar med betyg är det väldigt oklart hur det nya betygssystemet skall komma att fungera. Detta kan innebära att olika skolor fortsättningsvis kommer att förmedla kunskap och bedöma densamma på skilda sätt. En lärare tyckte att det var på tiden med en mer nyanserad och utförlig betygsskala. Tre lärare tyckte dock betygssystemet var oklart och behandlade inte alls denna aspekten av att det var en nödvändig åtgärd. För betyget A skall eleven uppfylla samtliga kriterier i alla moment, vilket kan tyckas vara en aning tuff gräns att förhålla sig till. Särskilt med tanke på de otydliga begreppen som ”väl” och ”relativt väl”. Därför skulle en måttstock att ställa de nya betygsbegreppen i relation till kunna underlätta tillämpandet av betygskriterierna. Annars riskerar bedömningen att handla om enskilda lärares tycke och smak. Visst är bedömning en

del av professionen men en tydligare gemensam bedömningsgrund eller dylikt för lärarna skulle också kunna underlätta för eleven. Framförallt vad gäller vilka förmågor eleven skall besitta för att erhålla ett visst betyg. Mycket av lärarnas energi under intervjuerna lades följaktligen på reflektioner kring de nya betygskriterierna. Slutsatsen är att förståelse för hur betygskriterierna ska tolkas och användas är väsentligt då också skolverkets studie *Lärares attityder* (2010) visar att de har stor betydelse (90 %) för lärares arbete. Tratten för lärares arbete mynnar alltid ut i bedömning oavsett om det gäller för betyg eller omdömen. Det blir lätt blir stort fokus på just bedömningsaspekten då det är och förblir ett aktuellt ämne för lärare i allmänhet. Detta eftersom bedömningen av en elevs kunskapsförmedling är kvittot på hur bra lärarens kunskapsförmedling är.

4.1 Slutord och vidare forskning

Lärarna upplever att förändringen är pågående och att en förändring tar tid att implementera. Intressant vore således att undersöka vilken verklig påverkan som Lgr 11 haft på respondenternas arbete när det gått en period och läroplanen befästs ordentligt. Studien visar också att tidsbrist är ett fortsatt problem, vilket innebär att lärarnas uppgift att hinna se, prata med och bedöma alla elever i tillräcklig utsträckning kvarstår. Därför vore det av intresse att undersöka hur lärarna tycker att undervisningen i ämnet kan effektiviseras för att rymma alla moment fullt ut. Strukturen i och med det nya centrala innehållet gör att vi ser indikationer på att skillnaderna mellan skolors undervisning kan komma att minska. Det kan finnas anledning att tro att den tydligare strukturen kommer förenkla såväl lärarens som elevens arbete och på så vis öka statusen för yrket som lärare i idrott och hälsa. Då samtliga respondenter överlag är positivt inställda till läroplanen i jämförelse med Lpo 94 tycks förändringen vara lyckad och välkommen. Bedömningen kan dock vara något som sättningsvis är olika mellan skolor då fler betygssteg som är svåra att tolka kan leda till förvirring. Vidare är ämneslagsarbete enligt studien en nödvändighet för lärarnas sociala kompetensutbyte och utveckling då lärarna framhåller dess större värde i förhållande till arbetslagets. Vi har sett att delaktighet i form av tillhörighet till ämneslag utgör en stor källa till motivation. Alla insatta lärare var i stort inspirerade och nöjda över att en förändring kommit till stånd och det är således en gynnsam inställning för bemötandet av en förändring.

4.2 Reflektioner kring studien

Resultaten i vår studie tycker vi kan sägas vara tillförlitliga. Alla intervjuer genomfördes likartat och vi anser att intervjuerna gav våra frågor svar. Den första intervjun blev dock

tidsmässigt mycket längre än övriga. Det i kombination med vår ovana att intervjua leder till slutsatsen att en pilotstudie hade kunnat vara på sin plats, då det hade underlättat för oss från början. Vi anser däremot inte att denna första intervju har någon negativ inverkan på studiens kvalitet vad gäller analys av värdefull data utan snarare gav ett brett material med många djupgående resonemang.

Att lärarnas erfarenhet varierade kraftigt tycker vi är positivt. Att endast en lärare varit med om en tidigare läroplanförändring kan ses som något negativt. Om flera erfarenheter hade funnits från tidigare styrdokumentsförändringar hade lärarna haft något att jämföra med denna förändring. Sådana erfarenheter hade kunnat bistå till en intressantare undersökning, relaterat till samtliga av våra frågeställningar. I motsats till detta var vårt syfte att undersöka just Lgr 11 varför det inte får någon större effekt på studiens resultat.

För mer innehållsrikt resultat gällande hur förändringsarbetet gått till borde kanske den här typen av studie gjorts när implementeringen verkställts och inte under pågående process. Dock var det av intresse att se hur långt de kommit till dags dato vilket har möjliggjort att vi kunnat se skillnader mellan hur långt olika skolor kommit. Vi har även fått en inblick i hur förändringsarbete fungerar i skolan samt fått det bekräftat att förutsättningar för lyckade förändringsprocesser inom organisationer även kan gälla för grundskolan.

5 Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Iphone-inspelning med utskrifter, i författarnas ägo.

Intervju med idrottslärare Ambrosia 2011-10-19

Intervju med idrottslärare Berra 2011-10-19

Intervju med idrottslärare Cassandra 2011-10-21

Intervju med idrottslärare Didrik 2011-10-24

Tryckta och elektroniska källor

Angelöw, Bosse (1991). *Det goda förändringsarbetet: om individ och organisation i förändring*. Lund: Studentlitteratur.

Attityder till skolan 2009: elevernas och lärarnas attityder till skolan. (2010). Stockholm: Skolverket.

Eriksson Charli, Gustavsson Kjell, Quennerstedt Mikael, Rudsberg Karin, Öhman Marie, Öijen Lena, *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03): Idrott och hälsa*, (Stockholm: Skolverket, 2005).

Hartman, Sven G. (2005). *Det pedagogiska kulturarvet: traditioner och idéer i svensk undervisningshistoria*. Stockholm: Natur och kultur.

Hassmén, Nathalie & Hassmén, Peter (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

Hultgren, Staffan (2008). *Fysisk aktivitet - folkhälsa - beteendeförändringar: en beteendevetenskaplig betraktelse: hur får man barn och ungdomar intresserade av fysisk aktivitet?*. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. 5. uppl. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Krag Jacobsen, Jan (1993). *Intervju: konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Håkan. (2004) Lokala arbetsplaner i idrott och hälsa - en ny typ av styrning . I: Larsson, H. & Redelius, K. (red.). *Mellan nytta och nöje* . Stockholm : Idrottshögskolan. S. 205-226.

Lundvall, Suzanne, Meckbach, Jane & Thedin-Jakobsson, Britta. (2002) Lärarnas syn på ämnet idrott och hälsa. *Svensk Idrottsforskning*, Vol. 11, nr. 3, s. 17-20.

Lundvall, Suzanne & Meckbach, Jane. (2004). Lärarnas syn på ämnet idrott och hälsa. *Svensk Idrottsforskning*, Vol. 14, nr. 4, s. 24-27.

Lärarnas Riksförbund (2011). *Grundskolans nya läroplan med kursplaner*.

<http://www.lr.se/duidinyrkesroll/skolaiforandring/grundskolansnyalaproplanmedkursplaner>

- Löwenborg, Lars & Björn, Gíslason (2003). *Lärarens arbete*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- Meckbach, Jane. (2004a). Ett ämne i förändring! – lärares reflektioner över ämnet idrott och hälsa i grundskolan. *Svensk idrottsforskning*, Vol. 13, nr. 4, s. 27-32.
- Meckbach, Jane (2004b). Ett ämne i förändring - eller är allt sig likt?. I: Larsson, H & Redelius K. (red.). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan. S. 81-98.
- Morawski, Jan. (2010). *Mellan frihet och kontroll – om läroplaners strukturer i svensk skola*. Diss. Örebro universitet. Örebro: Univ.
- Regeringen (2008a). *Tydligare mål och kunskapskrav - nya läroplaner för skolan*. Stockholm: Regeringen.
- Regeringen (2008b). *En ny betygskala*. Stockholm: Regeringen.
- Richardson, Gunnar (2004). *Svensk utbildningshistoria: skola och samhälle förr och nu*. 7., rev. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Sandahl, Björn. (2002). Mellan teori och verklighet – idrottsämnet i grundskolan” *Svensk Idrottsforskning*, Vol. 11, nr. 3, s. 12-16.
- Sandahl, Björn (2004a). Ett ämne för vem?: Idrottsämnet i grundskolan 1962-2002. I: Larsson, H & Redelius, K. (red.). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan, s. 44-69.
- Sandahl, Björn (2004a). Ett ämne för vem?: Idrottsämnet i grundskolan 1962-2002. I: Larsson, H & Redelius, K. (red.). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan, s. 44-69. Citerar se Carlsten, Yngve (1989). *Ämnet idrott i grundskolans årskurs 8: idrottslärares och elevers syn på idrottsundervisningens mål och innehåll*. Stockholm: HLS förlag.
- Sandahl, Björn (2004a). Ett ämne för vem?: Idrottsämnet i grundskolan 1962-2002. I: Larsson, H & Redelius, K. (red.). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan, s. 44-69. Citerar se Engström, Lars Magnus (1969) *Gymnastikundervisningen i årskurs 8: resultat av en enkät till gymnastiklärare rörande ämnets innehåll och målsättning*. Stockholm: Lärarhögskolan.
- Sandahl, Björn. (2004b). Tystnad, samtycke eller protest? *Svensk idrottsforskning*, Vol. 13, nr. 4, s.16-20.
- Skolverket (2011). *Kommentarmaterial till kursplanen i idrott och hälsa*. Stockholm: Ordförandet AB.
- Stensmo, Christer (2002). *Vetenskapsteori och metod för lärare: en introduktion*. 1. uppl. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Utbildningsdepartementet (2007). *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan*. Stockholm: Utbildningsdep.

Utbildningsdepartementet, Pressmeddelanden, *Nya läroplanen sätter tydliga mål för lärare och elever*, 2010-10-11.

<http://www.regeringen.se/sb/d/12466/a/153375> [2011-10-05].

[55a3cce312c2c08e594800025543.html](http://www.regeringen.se/sb/d/12466/a/153375)[2011-10-05].

Visionerna finns, men inte tiden: 46 lärare om nödvändiga och önskvärda villkor för utveckling och förändringsarbete i skolan. (2001). Stockholm: Skolverket.

Bilaga 1 Käll- och litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Syftet med denna studie är att kartlägga hur 4 stycken idrottslärare i grundskolan hanterat övergången från Lpo 94 till Lgr 11.

- Hur har lärarna arbetat med och upplevt implementeringen av Lgr 11?
- Vilka attityder har lärarna till den nya Läro- och kursplanen?
- I vilken mån tror lärarna att deras arbete kommer att förändras?

Vilka sökord har du använt?

Förändringsprocesser, Läroplaner, Kursplaner, Attityder, Förändring, Utveckling, Förändringsreaktioner, Förändringsarbete, Lgr 11, Lpo 94, Regeringen, Propositioner, Historia, Utbildning, Framväxt, Betygskala, Betyg, Nya, Idrott och Hälsa, Idrottsämnet, Kommentarmaterial, Struktur, Skola, Grundskola, Skillnader, Förändringsteori, Arbetslag, Utbildning departement, Betygssystem, Kunskapskrav, Staffan Hultgren, Håkan Larsson, Läroplanskonstruktion, Intervju
Engelska: Pedagogical changes, Educational changes
Synonymer: Idrott*, Kursplan*, Läroplan*

Var har du sökt?

Proquest (CSA)

LIBRIS

GIH:s bibliotekskatalog

Google Scholar

Google

Skolverkets hemsida och publikationssökmotor

Sökningar som gav relevant resultat

GIH:s bibliotekskatalog: kursplan, kursplan idrott, idrottsämnet, attityder, förändring, förändringsarbete, arbetslag, skolans historia, intervju Staffan Hultgren, Sven Hartman, Håkan Larsson.

Google: skolverket, lgr 11, regeringen propositioner ny läroplan, regeringen propositioner nytt betygssystem, utbildningsdepartementet kunskapskrav, kommentarmaterial idrott, Google scholar: läroplanskonstruktion

Kommentarer

Staffan Hultgren, Håkan Larsson och Sven Hartman är exempel på namn som användes som sökord då vi haft deras litteratur i tidigare kurser men glömt böckernas namn.

I vårt sökande var GIH:s bibliotekskatalog till stor hjälp, men vi fann också material via litteraturlistor och på skolverkets hemsida samt via mailkontakt med dem. Skolverkets hemsida har varit till stor hjälp och där har vi främst klickat oss fram till relevant fakta. Google och

Bilaga 2 Intervjumall

Intervjumall

Syftet med denna studie är att kartlägga hur ett antal (4-6) idrottslärare i grundskolan hanterat övergången från Lpo 94 till Lgr 11.

Hur ser din utbildning ut?

Hur länge har du arbetat i skolan?

I vilka stadier?

Vilka förändringar av styrdokument i skolan har du varit med om?

Om ja – När var det? Hur gick det till? Vad tyckte du om det? Alltså kort om vilka erfarenheter har.

- **Vilka attityder har lärarna gentemot införandet av och innehållet i den nya Läro- och kursplanen?**

Anser du att läroplansbytet var nödvändigt?

Hur viktiga är styrdokumenterna för dig?

Vilket förtroende har du för beslutsfattare inom skolan? (rektor, politiker, skolverk etc)

Hur upplever du Lgr 11?

Bra/dåligt?

Hur skulle en optimal läro- och kursplan se ut?

- **Hur har lärarna arbetat med att implementera Lgr 11?**

Tycker du dig hinna med en förankring av nya styrdokument i din rådande arbetssituation?

Hur har arbetet med din personliga förståelse för Läro- och Kursplan sett ut? (ensam, arbetslag etc)

Hur långt har ni/du kommit med implementeringen?

Har du fått stöd/motivation under förändringen?

Hur har du upplevt denna process? Vad var bra och vad kunde ha gjorts annorlunda?

Hur skulle en optimal förändringsprocess för styrdokument se ut?

- **I vilken mån tror lärarna att deras arbete kommer att förändras?**

Upplever du förändringar hittills i ditt arbete? Isf Vilka?

Forskningen är motsägelsefull vad gäller läroplaner. Vissa menar att de inte inverkar särskilt på arbetet, medan andra menar att de har stor betydelse. Vad anser du och hur kan det påverka den här förändringen(eller det oförändrade läget) för dig?

Hur påverkar förändringen din möjlighet att uppfylla dina arbetsuppgifter?